RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Transitievisie Warmte gemeente Westervoort 2021

Zaak- & documentnr. : Z/21/083627/201525734
Opsteller : A. Meijs
Portefeuillehouder : J.P. Breunissen
Team : Ruimte, Samenleving en Ontwikkeling
Telefoonnr.

Samenvatting

De Transitievisie Warmte (TVW) geeft een globaal tijdspad tussen nu en 2050 aan wanneer in welke wijk of buurt, aan de hand van wijkuitvoeringsplannen wordt gestart met het loskoppelen van aardgas. Voor de wijk die vóór 2030 aan de beurt is, zijn ook de warmte-alternatieven in beeld gebracht en zijn de inwoners geïnformeerd per brief.

Beslispunten

1. De gemeenteraad besluit tot vaststelling van de Transitievisie Warmte gemeente Westervoort.
2. De gemeenteraad besluit tot starten met wijkuitvoeringsplannen in de geselecteerde transitiewijk De Mosterdhof na vaststelling van de Transitievisie Warmte.

Aanleiding

In 2015 is het akkoord van Parijs vastgelegd en ondertekend door 195 landen, met als gezamenlijke doelstelling om de opwarming van de aarde te beperken tot 1,5 °C of 2 °C. Na het ondertekenen van het akkoord van Parijs is in Nederland een reductiedoelstelling van 95% CO2 ten opzichte van 1990 vastgelegd in de Klimaatwet van 2019. In het Klimaatakkoord staat beschreven hoe deze doelstelling behaald wordt. Eén van de vereisten hiervoor is dat elke Nederlandse gemeente vóór einde 2021 een Transitievisie Warmte vast moet stellen. Hier wordt in een globaal tijdpad tussen nu en 2050 beschreven wanneer welke buurten of wijken van het aardgas worden losgekoppeld. Het loskoppelen van aardgas draagt bij aan de reductiedoelstelling van CO2. Voor de wijken die vóór 2030 gepland staan, maakt de gemeente ook al de mogelijke warmte-alternatieven bekend. In het selectieproces is rekening gehouden met de koppelkansen met onderhoudsplanningen van de woningcorporatie en werkzaamheden aan de openbare ruimte of het aardgasnet (1), kansen voor inzet van restwarmte (2), gelijkvormige woningen (3) en al lopende initiatieven van inwoners (4).

De Transitievisie Warmte dient elke vijf jaar te worden geactualiseerd om innovaties en nieuwe inzichten mee te nemen. De innovaties worden nadrukkelijk gevolgd en er wordt steeds bekeken of er mogelijkheden zijn voor Westervoort.

Planning

De wijkuitvoeringsplannen van de transitiewijk De Mosterdhof doen we samen met inwoners. Hierin wordt het alternatief voor aardgas verder in detail uitgewerkt op gebied van haalbaarheid en betaalbaarheid. Samen met bewoners zijn we al aan de slag met plannen voor de wijk, zoals op gebied van woningverbetering en het verder in beeld brengen van de benodigde transitiestappen. We zetten in op het toekomst gereed maken van de wijk, zodat de bewoners na 2030 de overstap kunnen gaan maken naar aardgasvrij

Naast het maken van wijkuitvoeringsplannen is landelijk afgesproken dat gemeenten de Transitievisie Warmte elke vijf jaar actualiseren, onder andere vanwege de verwachte technische ontwikkelingen.

Beoogd effect

De transitievisie levert een bijdrage aan de programmalijn ‘energietransitie’ binnen het programma Circulaire Economie (CE). Op deze manier is door gemeente Westervoort en door alle andere Nederlandse gemeenten een invulling gegeven aan de Nederlandse energietransitie en wordt Nederland minder afhankelijk van fossiele brandstoffen.

Argumenten

1.1 De Transitievisie Warmte is een eerste stap naar 'gasloos' en draagt bij aan het realiseren van CO2-reductiedoelstellingen

Door te stoppen met het gebruik van deze fossiele brandstof en over te stappen op duurzame vormen van energie, neemt de uitstoot van broeikasgassen af.

1.2 Het opstellen van een Transitievisie Warmte is een verplichting uit het Klimaatakkoord

Om onze landelijke CO2-uitsoot te verminderen is elke Nederlandse gemeente verplicht om een Transitievisie Warmte op te stellen voor het einde van 2021. Door de Transitievisie Warmte voor Westervoort vast te stellen wordt voldaan aan deze eis vanuit het Klimaatakkoord.

1.3 De Transitievisie Warmte geeft richting aan inwoners, vastgoedeigenaren en stakeholders.

Deze eerste Transitievisie Warmte geeft inzicht en houvast in de volgorde van wijken die van het aardgas worden gekoppeld. Om de volgorde van de wijken te bepalen, is rekening gehouden met:

- Koppelkansen met onderhoudsplanningen van de woningcorporatie en werkzaamheden aan de openbare ruimte of het aardgasnet.
- Kansen voor inzet van restwarmte.
- Gelijkvormige woningen.
- Al lopende initiatieven van inwoners.

Betrokkenen wordt uitgelegd op basis van welke criteria de volgorde van wijken en buurten tot stand is gekomen en kunnen daarop anticiperen. Elke vijf jaar wordt de Transitievisie Warmte geactualiseerd.

1.4 Het vaststellen van de visie dient als input voor Regionale Energie Strategie (RES)

Nederland is onderverdeeld in 30 energieregio's (RES-regio's) om te onderzoeken waar en hoe duurzame elektriciteit het best opgewekt kan worden. Binnen de Regionale Structuur Warmte (RSW), dat binnen de RES Regio Arnhem-Nijmegen gaat over warmte, maken gemeenten met elkaar afspraken over de verdeling van deze warmte. Het vaststellen van de Transitievisie Warmte zorgt voor input die regionaal wordt meegenomen in de verdeling van bijvoorbeeld de restwarmte van de AVR.

2.1 Vanwege lange doorlooptijden is het belangrijk om zo snel mogelijk te beginnen

De doorlooptijd van transitiewijk tot aardgasvrije wijk is minstens acht jaar. De doelstelling van het Rijk om in 2050 95% minder CO2 uit te stoten ten opzichte van 1990 ligt relatief ver in de toekomst, maar de lange doorlooptijden per wijk en het grote aandeel van de totale woningvoorraad dat nog aardgas gebruikt zorgen ervoor dat er nog veel moet gebeuren voor die tijd. Om die reden is het belangrijk om op tijd te starten met wijkuitvoeringsplannen.

2.2 De transitiewijk is kansrijk bevonden op basis van uitgangspunten voor inwoners

Om belangen van inwoners mee te nemen zijn zeven algemene uitgangspunten opgesteld, die gedurende het gehele selectieproces centraal hebben gestaan, te weten:

- Laagste totale nationale kosten voor inwoners en bedrijven.
- Iedereen moet mee kunnen in de warmtetransitie.
- Natuurlijke momenten benutten.
- Inzetten op besparing.
- Zorgvuldig en transparant proces gericht op breed draagvlak.
- Volksgezondheid en milieuvriendelijke oplossingen.
- Ruimte en rekening houden met nieuwe technologieën en accepteren van tussentijdse oplossingen.

Kanttekeningen

1.1 *De Transitievisie Warmte kan voor weerstand zorgen bij inwoners*

Inwoners vinden het niet prettig als de gemeente voor hen bepaalt dat woningen van aardgas worden losgekoppeld. Ondanks dat de gemeente de plannen voor het aardgasalternatief samen met inwoners maakt, kan er weerstand ontstaan tegen het besluit om woningen van aardgas te koppelen.

1.2 *Er is nog veel onzeker*

Op basis van technische aspecten kan een logische volgorde van wijken en buurten worden gemaakt ten aanzien van loskoppelen van aardgas. De betaalbaarheid en mogelijkheden van een aantal warmte-alternatieven zijn op dit moment nog onzeker. Zo wordt met het vaststellen van de Transitievisie Warmte een voorschot genomen op de inzet van restwarmte terwijl in de regio nog wordt gesproken over de verdeling hiervan. Het opstellen van wijkuitvoeringsplannen en actualiseren van Transitievisies Warmte zorgen voor een steeds concreter beeld van de energietransitie. Een belangrijk uitgangspunt voor het afkoppelen van aardgas is dat iedereen mee kan doen.

1.3 *Bovenlokale warmtebronnen zijn ontoereikend voor hele regio*

De Transitievisie Warmte geeft inzicht in de mogelijke warmteoplossingen per wijk/gebied en in de beschikbare duurzame warmtebronnen. Van deze warmtebronnen worden twee grote bronnen (de AVR en de RWZI Nieuwgraaf), beide gelegen in de gemeente Duiven, als bovenlokale bron beschouwd. Meerdere gemeenten in de regio kijken naar deze bronnen als alternatief voor aardgas in hun gebouwde omgeving. Uit analyses is gebleken dat de potentie van deze bovenlokale bronnen niet toereikend is voor de warmtevraag van de hele regio. Het is dan ook van belang te sturen op een efficiënte verdeling van deze restwarmte om de maatschappelijke kosten voor de warmtetransitie zo laag mogelijk te houden. Met de gemeenten binnen het zogenaamde warmtecluster AVR (Arnhem, Westervoort, Rheden, Duiven, Zevenaar en Montferland) wordt overleg gevoerd over dit verdelingsvraagstuk. Hoe de verdeling er uit zal komen te zien zal pas blijken in de toekomst. De aannames in de

Transitievisie Warmte over de beschikbaarheid van bronnen zijn dan ook nog uiterst onzeker.

2.1 Het aardgasvrij maken van de transitiewijk is een grote opgave

De uitvoering van de aardgasvrije doelstellingen in de transitiewijk en uiteindelijk de gehele gemeente richting 2050 is een grote opgave voor de organisatie die vraagt om extra tijd en inzet van ambtenaren. De gemeentelijke opgave en de hiermee gepaarde uitgaven kunnen niet zonder extra financiële steun van het Rijk worden gerealiseerd. De mate waarin het Rijk voornemens is met extra middelen de gemeenten te ondersteunen is nog onduidelijk, maar wel is duidelijk uit het Klimaatakkoord dat het maken van wijkuitvoeringsplannen een taak is die door de gemeente moet worden opgepakt.

Financiële paragraaf

De warmtetransitie vraagt investeringen van woningeigenaren voor isolatie, installaties of de aanleg van nieuwe warmtebronnen. Doorgaans levert dit een besparing in de energielasten op, of meerwaarde voor de woning. Toch betekent dit niet automatisch dat elke maatregel betaalbaar en financierbaar is. Om ze betaalbaar te maken, en om ervoor te zorgen dat iedereen (met een grote en kleine portemonnee) mee kan in de warmtetransitie, zijn er subsidies en financieringsregelingen (duurzaamheidsleningen) nodig. De Rijksoverheid speelt hier een belangrijke rol in.

De gemeentelijke opgave en hiermee gepaarde uitgaven kunnen niet zonder extra financiële steun van het Rijk worden gerealiseerd. De mate waarin het Rijk voornemens is met extra middelen de gemeenten te ondersteunen is echter nog onduidelijk. Naar verwachting neemt het kabinet daarover op zijn vroegst in 2022 een besluit, na gesprekken en onderhandelingen tussen de VNG en het Rijk.

In het huidige budget voor het programma Circulaire Economie (CE), waar het uitvoeren van de Transitievisie Warmte valt onder de programmalijn 'Energietransitie', is procesgeld opgenomen. Verwacht wordt dat deze middelen niet kostendekkend zijn, onder andere op basis van het onderzoek dat de Raad voor Openbaar Bestuur[1] heeft uitgevoerd. Eventuele benodigde investeringsmiddelen zijn nog niet gebudgetteerd. Vooralsnog wachten we het standpunt van het Rijk in deze af.

Relatie met herstelplan
In 2022 voeren we de werkzaamheden in de wijkuitvoeringsplannen uit binnen bestaande budgetten, die passen binnen de kaders van het herstelplan. Vooralsnog heeft de Rijksoverheid gemeenten niet structureel gecompenseerd voor de uitvoering van de Transitievisie Warmte. De verwachting is dat in 2023 structurele compensaties vanuit het Rijk tegemoet zullen komen. Mocht de Rijksoverheid gemeenten niet tijdig financieel compenseren dan zullen wij dit voorleggen, zodat u de uitvoering van de Transitievisie Warmte kunt heroverwegen.

[1] 'Van Parijs naar praktijk'

Participatie en communicatie

In maart 2021 is de Transitievisie Warmte aangekondigd via verschillende gemeentelijke kanalen, met de oproep om initiatieven uit de buurt te melden. Ter ondersteuning worden er wekelijks nieuwsberichten gedeeld op de website ‘Samen1Nergie’ in de categorie aardgasvrij wonen.

In juni 2021 is het proces tot aan de vaststelling gedeeld met inwoners en is er een klankbordgroep bijeenkomst Circulaire Economie georganiseerd met technische toelichting, die ook aan de gemeenteraad is gegeven. Daarin hebben we bekeken hoe de Transitievisie Warmte overkomt op geïnteresseerde inwoners uit de gemeente en welke vragen er leven bij inwoners. Onze verdere communicatie geven we onder andere vorm op basis van de ervaringen die we tijdens deze bijeenkomst hebben opgedaan.

In september 2021 is bekend gemaakt dat De Mosterdhof is aangewezen als transitiewijk in de Transitievisie Warmte. We willen vervolgstappen zetten in de Mosterdhof vanwege het wijkinitiatief “Mooi Mosterdhof” en het uitvoeringsprogramma dat hiervoor met de wijkcoalitie opgestart wordt. De gelijkvormigheid van woningen, aanwezigheid van woningcorporatiebezit en het wijkinitiatief maakt dit een logische plek om te starten.

De inwoners van de transitiewijk De Mosterdhof hebben een brief ontvangen met meer informatie over het voornemen de betreffende wijk als transitiewijk aan te merken. In dezelfde week is de transitiewijk ook via diverse media bij de overige inwoners bekend gemaakt.

Hiernaast organiseren we een online vragenuurtje voor inwoners en plaatsen we artikelen op website en sociale media waarin wij het proces van de Transitievisie Warmte en de technische kant toelichten.

Duurzaamheid

De Transitievisie Warmte draagt bij aan de duurzaamheidsambities binnen de gemeente Westervoort. Met de vaststelling van de visie wordt hier invulling aan gegeven en wordt onder andere een basis gevormd voor de uitvoering van deze ambities.

Intergemeentelijke samenwerking

Binnen de Regionale Structuur Warmte (RSW), dat binnen de RES Regio Arnhem-Nijmegen gaat over warmte, maken gemeenten met elkaar afspraken over de verdeling van de beschikbare warmte in de regio.
.
Binnen het zogenaamde warmtecluster AVR (Arnhem, Duiven, Rheden, Westervoort, Zevenaar en Montferland) wordt overleg gevoerd over dit specifieke verdelingsvraagstuk.

Bijlagen

201530311 – Transitievisie Warmte Westervoort
201530358 – Raadsbesluit
201530312 – TVW Bijlage E
201530313 – TVW Bijlage F
201530314 – TVW Bijlage G
201530315 – TVW Bijlage H
201530316 – Samenvatting TVW Westervoort
201530318 – Brief transitiewijk Mosterdhof

Westervoort, 8 november 2021

Burgemeester en wethouders van Westervoort,

M. Sluiter MA	drs. A.J. van Hout
secretaris	burgemeester